

Carta a una exalumna de Le Puy

(...)

[No us aconsello pas d'imitar-me, per la fatiga embrutidora, i perquè a la fàbrica s'hi viu] en una subordinació perpètua i humiliant, sempre a les ordres dels caps.

(...)

Tot plegat no impedeix pas que –tot i patir-ho– n'estigui més contenta del que sé expressar, de ser on sóc. Ho desitjava des de feia no sé pas els anys (...). Tinc sobretot el sentiment d'haver escapat d'un món d'abstraccions i trobar-me entre homes reals –bons o dolents, però d'una bondat o dolenteria reals. La bondat, sobretot, en una fàbrica, és una cosa real, quan existeix; car el més mínim acte de benvolença (...) demana triomfar de la fatiga, de l'obsessió del salari (...). I, igualment, el pensament demana un esforç quasi miraculós, per a elevar-se per damunt de les condicions en què s'hi viu. (...) Fora de tot això, les màquines, per si mateixes, m'atrauen i m'interessen vivament. Afegeixo que sóc a la fàbrica principalment per a informar-me sobre un cert nombre de qüestions molt precises que em preocupen...

(...)

La vostra carta m'ha espantat. Si persistiu a tenir com a principal objectiu conèixer totes les sensacions possibles –car, com a estat d'esperit passatger, és normal a la vostra edat– no ireu pas lluny. (...) Hi ha gent que només han viscut de sensacions i per a les sensacions; André Gide, per exemple. Són en realitat els enganyats de la vida (...). La realitat de la vida no és pas la sensació, és l'activitat –tant l'activitat de pensament com la d'acció. Els qui viuen de sensacions, respecte als treballadors i als creadors, només són, materialment i moralment, uns paràsits. Afegeixo que els creadors, que no cerquen pas les sensacions, en reben tanmateix de molt més vives, més profundes, menys artificials i més veres que els qui les cerquen. En fi, la recerca de la sensació implica un egoisme que m'horroritza. (...)

Pel que fa a l'amor, no tinc pas consells a donar-vos, però sí que uns advertiments. L'amor és una cosa greu en què hom s'arrisca sovint a comprometre per sempre la pròpia vida i la d'un altre ésser humà. Hom s'hi arrisca fins i tot sempre, fora que un dels dos en faci, de l'altre, la seva joguina; en aquest cas, que és molt freqüent, l'amor és una cosa odiosa. (...) Puc dir-vos que, quan jo tenia la vostra edat, i també més tard, quan la temptació de conèixer l'amor em va venir, la vaig apartar dient-me que més em valia no arriscar-me a comprometre tota la vida en un sentit impossible de preveure, fora que abans hagués atès el grau de maduresa que em permetés de saber justament el que, en general, demano a la vida, el que n'espero. (...) Afegeixo que crec que l'amor comporta un risc encara més esfereïdor que aquest de comprometre cegament la pròpia existència; és el risc d'esdevenir l'àrbitre d'una altra existència humana, si se n'és profundament estimat. La meva conclusió (que només us dono a títol d'indicació) no és pas que calgui defugir l'amor, sinó que no s'ha de cercar, sobretot quan s'és molt jove. Val més, llavors, no trobar-se'l, crec. (...)

El que importa és no frustrar la pròpia vida (...)

(...)

Nota:

Després d'un mes i una setmana de treballar a la fàbrica Alsthom, obté una baixa per malaltia, i el 25 de febrer s'hi reintegra. Però als deu dies de ser-hi, esgotada, comença a cometre errors a la feina, i el 8 de març la despatxen per una setmana.

És durant aquests dies que escriu la carta, adreçada a una exalumna de Le Puy amb qui l'any abans s'havia cartejat molt.

S'hi estranya que li hagi arribat que treballa en una fàbrica -perquè n'havia parlat amb ben poques persones- i li recomana de no escampar-ho.